

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.059
Державного торговельно-економічного
університету
(02156, м. Київ, вул. Кіото, 19)

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

МУЗИЧУК МАР'ЯНИ ІВАНІВНИ

на тему «Облік контрольованих операцій в трансфертному ціноутворенні підприємств торгівлі», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»

Актуальність обраної теми дослідження. Задля набуття членства в ЄС перед Україною поставлене завдання з імплементації правил регулювання трансферного ціноутворення (ТЦ) у вітчизняне податкове законодавство, впровадження системи автоматичного обміну податковою інформацією та налагодження адміністративної співпраці з податковими органами країн ЄС, що має сприяти підвищенню прозорості та запобіганню виведення прибутків від оподаткування. Для підприємства ТЦ є основним фактором податкових ризиків. Відповідно ефективне управління ТЦ має критичне значення і безпосередньо залежить від його інформаційного забезпечення, основою якого є облік контрольованих операцій. На часі вдосконалення існуючих та розроблення нових методичних підходів до підготовки звітності з ТЦ, а також системи податкового контролю з ТЦ, що дозволить виміряти результативність управління ТЦ підприємства.

Ефективне управління податковими ризиками підприємства з ТЦ та прийняття управлінських рішень потребує якісної системи обліково-аналітичного забезпечення ТЦ підприємства, зокрема на підприємствах торгівлі.

У цьому контексті дослідження Музичук Мар'яни Іванівни, що має на меті комплексне наукове та практичне вирішення проблеми обліку контрольованих операцій в ТЦ підприємств торгівлі.

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами і темами. Дисертаційна робота Музичук М.І. виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного торговельно-економічного університету, а саме: «Конвергенція національних систем бухгалтерського обліку в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0117U000056); «Облік та оподаткування в торгівлі» (номер державної реєстрації 0118U000052).

Обгрунтованість і достовірність основних положень і висновків, сформульованих у дисертації. Музичук М.І. при проведенні дослідження використовувала загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання, що дозволило їй логічно, послідовно, достатньо повно й аргументовано сформулювати та обгрунтувати основні положення і висновки дисертаційної роботи.

Достовірність положень дисертації Музичук М.І. підтверджує максимально повно представлені за текстом посилання на використані джерела щодо результатів попередніх наукових досліджень, законодавчо-нормативні акти, статистичні дані, а також дані про події та явища, що стали об'єктом дослідження. Оприлюднені здобувачем наукові праці достатньо повно відображають зміст дисертаційної роботи та основні результати проведеного дослідження.

Дисертаційна робота не містить ознак порушення академічної доброчесності. Наукові положення дисертації, що виносяться на захист, отримані здобувачем особисто.

Наукова новизна основних положень дисертаційної роботи Музичук М.І. полягає у вирішенні актуальних наукових питань теоретичного спрямування щодо обліку контрольованих операцій в трансфертному ціноутворенні підприємств торгівлі. Зокрема:

Новизна результатів дослідження, що характеризуються як «*уперше*», полягає в обгрунтуванні теоретико-методичного підходу до облікового

забезпечення ідентифікації контрольованих операцій на підприємстві торгівлі, як передумови добровільного дотримання правил трансфертного ціноутворення та, у підсумку, підвищення прозорості вітчизняної системи оподаткування.

Критеріям наукової новизни відповідають результати дослідження, які в цілому забезпечують системне *вдосконалення* організаційних і методичних засад обліку контрольованих операцій та формування трирівневої та звітності, як основи для інформаційного забезпечення управління ТЦ на підприємствах Міжнародної Групи Компаній, підвищення достовірності розрахунків при визначенні бази оподаткування та зниження податкових ризиків підприємства. Серед результатів дослідження, що можна характеризувати як *«удосконалено»*, варто також відзначити розробку організаційних засад внутрішнього контролю ТЦ та методичних підходів до податкового контролю.

Теоретичне значення мають результати дослідження, новизну яких можна характеризувати як дістали *подальшого розвитку, а саме*: періодизація та систематизація факторів еволюції ТЦ, а також визначення економічної природи інституту трансферного ціноутворення в Україні, що дозволило здобувачці не лише отримати важливі наукові результати, зазначені вище, але й розробити реальні практичні рекомендації.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у вдосконаленні організаційно-методичних засад ідентифікації та відображення в обліку контрольованих операцій, підготовки звітності з ТЦ підприємствами торгівлі, наданні конкретних методичних рекомендацій щодо вдосконалення вітчизняних правил ТЦ. Визнання вказаних результатів підтверджене довідками про можливість їх використання органами державної влади та про впровадження п'ятьма суб'єктами господарювання в Україні.

Отже, є підстави зробити висновок про те, що результати дисертаційної роботи Музичук М.І мають важливе як наукове, так і практичне значення.

Повнота викладення основних результатів дисертації, висновків і пропозицій в опублікованих здобувачем працях. Положення дисертаційної роботи, які винесені на захист, її наукова новизна пройшли апробацію на шести міжнародних науково-практичних конференціях. За темою дослідження

здобувачкою опубліковано 14 наукових праць, з них: 2 підрозділи колективних зарубіжних англomовних монографій (Польща, Литва); 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, яке внесене до міжнародної наукометричної бази Scopus; 5 статей у наукових фахових виданнях України; 6 публікацій у збірниках міжнародних науково-практичних конференцій.

Ознайомившись із текстом дисертації, змістом реферату та публікаціями Музичук М.І. можна стверджувати, що наукові положення, пропозиції і висновки, що представлені у роботі і будуть винесені на захист, повністю висвітлені у відкритому друці і оприлюднені.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Відзначаючи авторський підхід до вирішення досліджуваної проблеми та в цілому позитивно оцінюючи викладені у дисертації положення, висновки та рекомендації, вважаємо доцільним вказати на ряд положень, які мають дискусійний характер або потребують додаткової аргументації, а саме:

- здобувачка розглядає бухгалтерський облік контрольованих операцій як інформаційну базу для їх ідентифікації, підготовки звітності з ТЦ, прийняття управлінських рішень щодо стратегії ТЦ і доводить, що питання організації обліку контрольованих операцій мають важливе наукове та практичне значення. Разом з тим, вона не є до кінця послідовною при визначенні етапів обліково-аналітичного забезпечення ТЦ, а також завдань обліку контрольованих операцій (підрозділ 2.2), перелік яких, на нашу думку, потребують уточнення відповідно до стратегії дослідження;

- в роботі доведено необхідність виокремлення та обліку взаєморозрахунків з нерезидентами, що не є пов'язаними особами, однак операції з якими за умови досягнення вартісного критерію в 10 млн грн, будуть контрольованими операціями; визначені особливості застосування вартісного критерію ідентифікації КО (підрозділ 1.2). При цьому доцільно було б зауважити про використання принципу суттєвості при відображенні господарських операцій в обліку з метою оцінки потенційного ризику у короткостроковій / середньостроковій перспективі з урахуванням визначених здобувачем факторів

(у підрозділі 2.1). Це, на нашу думку, дозволило б підвищити ефективність управління ризиками невиявлення або несвоечасного виявлення КО;

- автором проаналізовано положення вітчизняного податкового законодавства, що регулюють правила ТЦ, та розроблено пропозиції для їх вдосконалення з метою розширення податкової бази, наближення до принципів нормативних актів ОЕСР та гармонізації з податковим правом ЄС, а також, забезпечення принципу справедливості (підрозділ 1.3). Водночас, не проаналізовано можливість застосування наявних пільгових податкових режимів в Україні, які дозволяють платникам податків не застосовувати правила ТЦ до господарських операцій, які за своєю суттю є контрольованими;

- в контексті проведеного дослідження доцільно було б розглянути практику звільнення від обов'язку нараховувати, сплачувати та подавати податкову звітність, зокрема з податку на прибуток підприємства, сільськогосподарських товаровиробників, які є платниками єдиного податку четвертої групи і господарські операції яких, здійснені з нерезидентом, не підпадають під визначення контрольованих. Такі прогалини податкового законодавства формують умови для зловживання підприємствами аграрного сектору та мінімізації ними своїх податкових зобов'язань при здійсненні господарських операцій між пов'язаними особами без дотримання принципу "витагнутої руки".

Загальна висновок. Дисертаційна робота Музичук Мар'яни Іванівни на тему «Облік контрольованих операцій в трансфертному ціноутворенні підприємств торгівлі» є завершеним, самостійно виконаним дослідженням.

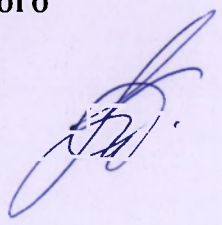
Тема та зміст дисертації Музичук М.І. відповідають Стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, ступеня доктор філософії для галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування.

За обсягом і оформленням представлена здобувачкою робота відповідає положенням наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40.

За складом наукової новизни, рівнем обґрунтованості і достовірності одержаних результатів, їх теоретичною і практичною значущістю дисертація Музичук Мар'яни Іванівни відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, завтв. постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її авторка – Музичук Мар'яна Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 Облік і оподаткування.

РЕЦЕНЗЕНТ:

**Професор кафедри обліку та оподаткування
Державного торговельно-економічного
університету,
доктор економічних наук, професор**



Світлана КОРОЛЬ



Підпис Світлани Король засвідчую
Начальник відділу кадрів _____
Н. Шевченко